

zaprav najbolj učinkovita. Zdrav estetski čut in odpor do meglenege političnega fanatizma sta tu izražena neposredno, brez prisilnega pačenja. Njegove satire, med drugimi seveda satira na Koseskega v travestiji Prešernovega *Neiztrohnjenega srca*, na Mahniča v *Vodniškovem Vršacu* in na Kodra v *Cmokavzarju in Ušperni* ima še današnjemu človeku kaj povedati. Upira se namreč neživljenjski izumetničenosti, ki v taki ali drugačni obliki vedno sili na površje. Mencingerjev pomen, katerega jedro je širjenje nacionalne misli in za tiste čase prepotrebna satira na naše kulturno-estetske nazore, se tako sklada z najbolj pozitivnimi težnjami slovenske književnosti v tej polovici stoletja.

Ob vsem tem so pisateljeve filozofske ideje v *Abadonu* in deloma v *Moji hoji na Triglav* drugotnega pomena. So le bolj pisateljevo osebno iskanje kot po dani konkretnosti utrjeno prepričanje. In če danes tem idejam ne moremo v celoti pritrjevati (čeprav je pisatelj tudi tu izrazil marsikatero pozitivno kritično misel), to še ni zadosten razlog za to, da bi Mencingerja obtoževali kot konservativno usmerjenega modrijana. Nedvomno se je kot človek in kot pisatelj iskreno bojeval proti okorelosti in omejenosti v kulturi, za slovenstvo in za kakršenkoli izhod iz absurdnosti tedanjih družbenih razmer. Svojo privrženost napredku je v *Vetrogončiču* dovolj jasno izrazil z besedami: »Narodu je bolje, da se staro pred ko mogoče zatara, da dobremu ne jemlje prostora.«

Če tako gledamo na Mencingerja, potem je prav, da se je Državna založba Slovenije, čeprav nekoliko pozno, spomnila nanj z izdajo njegovega zbranega dela.

Jože Šifrer

GLASBA

V RAZMAHU KONCERTNE SEZONE

V treh zimskih mesecih — decembru, januarju in februarju — sicer pričakujemo najobilnejšo bero na naših koncertnih odrih. Vendar je bila letošnja tako bogata, kot je še ne pomnimo. Slovenska filharmonija z abonmajskimi in izrednimi koncerti, Koncertna direkcija, RTV Ljubljana, Collegium musicum — da naštejemo samo glavne prireditelje koncertov — so pripravili obilico zanimivih in pestrih večerov, tako da se celo najvnetejši ljubitelji niso mogli pritoževati nad izbiro. V tako majhnem mestu kot je naša Ljubljana deluje toliko glasbenih institucij, da smo lahko upravičeno ponosni na našo kulturno zmogljivost. Pri tem pa se včasih vprašujemo, če je takšno razmetavanje sil tudi smotrno. Za tako majhen krog odjemalcev bi bila nujna koordinacija organizacijskih naporov in bolj smotrno razdeljevanje kulturnih dobrin. Včasih namreč preveč dobrega tudi škoduje, medtem ko bi smotrna skupna akcija lahko v marsičem pomagala odstraniti najtežjo oviro našega nadaljnega kulturnega razvoja: brezbriznost večjega dela slovenske inteligence do vseh kulturnih manifestacij našega glavnega mesta.

Slovenska filharmonija je nadaljevala svoje v oktobru začete abonmajске cikluse z nadvse uspelim koncertom 8. decembra 1961, ki ga je vodil naš stari znanec — francoski dirigent Jean Fournet. Njegovo prefinjeno in sigurno muziciranje je kljub malemu številu vaj in nesrečno sestavljenemu programu uspelo navdušiti občinstvo. Wagnerjeve uverture *Tannhäuser* ne pomnimo v tako sijajni izvedbi, pa tudi Pahorjeve *Tri koncertne etude* in Françoixov *Concertino*

v izvedbi Andreja Pregerja niso razočarali kljub izvajalčevi dokaj mlačni igri. Pahor sicer z novo verzijo svojih finih istrskih zvočnih fresk ni uspel doseči tiste enovitosti, kot jo imajo v orkestralni obliki. Françaix pa se nam je predstavil kot simpatičen snovalec, ki kljub trenutni modi vztraja v nepretencioznem, a včasih tudi precenenem načinu komponiranja — verjetno bolj na ljubo občinstvu kot strokovnjakom. Resnična škoda, da francoski gost ni zaključil večera s kakšno pomembnejšo skladbo novejšega datuma, posebno še, ker je ravno sodobna francoska literatura našemu občinstvu dokaj neznan (Roussel, Milhaud, Jolivet, Messiaen itd.). Chaussonova *Simfonija* v B-duru vsekakor ne sodi v cikel velikih simfonij. Prazna nabreklost in izraziti epigonski odstavki jemljejo delu vsako ceno, medtem ko zveni skladba po tehnični plati mestoma celo diletantsko.

Z dvema koncertoma 12. in 15. decembra je Slovenska filharmonija na izredno simpatičen način proslavila dvajseto obletnico vstaje. Ob spremljavi Boga Leskovića se nam je predstavilo pet mladih koncertantov, od katerih nekateri sodijo v prvo vrsto naših poustvarjalnih umetnikov. Dejan Bravničar je znova potrdil svojo visoko kvaliteto z izvedbo Paganinijevega *Koncerta* v D-duru, medtem ko smo od zagrebškega pianista Vladimira Krpana poleg izredne tehnike pričakovali v Beethovnovem 5. *klavirskem koncertu* v Es-duru več zanosa in mladostne prizadetosti. Milenko Stefanović je bil vsekakor največje odkritje te revije. Muzikalno prefinjena, tehnično sijajna izvedba Webrovega *Koncerta* za klarinet v Es-duru postavlja Stefanovića na vodilno mesto med našimi pihalnimi solisti. Aci Bertonec je sicer z izvedbo Mozartovega *Koncerta* v d-molu potrdil svoj sloves, vendar imam občutek, da mladi solist v zadnjem času preveč po nepotrebnem razdaja svoje sile, zlasti če upoštevamo, da se nahaja trenutno na dopolnilnem študiju v Parizu. Mladi Primož Novšak obeta mnogo, vendar njegova izvedba Čajkovskega *Koncerta* za violino ni dosegla stopnje zrelosti in je bila pomanjkljiva predvsem v tonu. Smotrna izbira programa je že od nekdaj šibka točka naše violinske šole.

Mojster Bogo Lesković je z občutljivo izvedbo Schumannove 4. *simfonije* v d-molu izpričal svojo nenehno umetniško rast. Sicer tehnično pomanjkljiva, a muzikalno izredno fina partitura je zaživela pod njegovo taktirko v plemenitem zvoku in organski celoti. Solist violinist Rok Klopčič je lepo izvedel novo verzijo Krekovega *Violinskega koncerta*, ki je sedaj, skrajšan, pridobil na enovitosti. Skladba razodeva mladostno hotenje avtorja, ustvariti značilni »veliki koncert«, kar mu, razen v instrumentaciji, ki je premasivna, tudi uspeva. Uvodna točka, Otterloojeva *Simfonieta* za pihala, predstavlja simpatično novost, vendar naj bi Lesković kot stalen gost holandskih orkestrrov v bodoče predstavil kakšno tehtnejše delo te nam malo znane glasbene kulture (29. decembra).

Na izredno simpatičnem koncertu se nam je predstavil mladi dirigent Darjan Božič, ki je opozoril na svoj talent že z izvedbo Puccinijeve opere *Bohème* v našem opernem gledališču. V dokaj zahtevnem programu je usmeril trud in pozornost na prvo izvedbo domačega dela, Stibiljeve *Simfonije* »Vrtnica in slavček« — abstraktne transpozicije Wildove pravljice, ki vnaša v naše snovanje nove poteze in razbija akademske šablone. Škoda le, da delo kot celota ne dosega vrednosti nekaterih odličnih odlomkov.

Dirigent je sigurno vodil izvedbe dveh koncertantnih del: Franckovih *Simfoničnih variacij* s solistko Zdenko Novakovo in Hačaturjanovega *Koncerta* za klavir in orkester, kjer se nam je predstavila Neda Jankovič iz Londona. No-

vakova je pokazala fino komorno muziciranje, ki pa mu manjka nekaj sile, medtem ko Jankovičeva obeta postati izvrstna pianistka. Njena izvedba Hačaturjanovega koncerta je bila polna ritmičnega zanosa in temperamenta, ki sta za tako mlado in neizkušeno pianistko prav neverjetna (8. januarja 1962).

Dne 15. januarja je Slovenska filharmonija proslavila 170. letnico smrti Wolfganga Amadeusa Mozarta z izvedbo *Simfonije* v g-molu KV 550 in *Requiem*a. Dirigentu Bogu Leskovicu je bolj uspela izvedba Simfonije, medtem ko v Requiemu zlasti zbor ni dosegel višine prejšnjih izvedb tega dela.

V zadnjem času postaja tudi orkester RTV Ljubljana pomemben faktor v našem koncertnem življenju. Sestavljen večinoma iz mladih glasbenikov, ki s svojo tehnično zmogljivostjo in mladostnim navdušenjem predstavljajo lep obet za prihodnost, postaja resen konkurent našim renomiranim ansamblom. Žal se nam na koncertu 22. januarja pod vodstvom Uroša Prevorška ni predstavil v najboljši luči. Kljub izredno dolgim in temeljitim pripravam koncert ni pokazal pravih kvalitiet tega orkestra. Vivaldijev *Concerto grosso* ni presegel višine srednješolskega muziciranja tako v zvoku kot v interpretaciji. V *Klavirskem koncertu* št. 2 v c-molu Sergeja Rahmaninova se je solistka Dubravka Tomšič zaman prizadevala pokazati svoje izredno znanje. Orkestrska spremljava — okorna, hrupna, včasih celo nasilna — ni dovolila solistki tistega sproščene razmaha, kot ga ta koncert zahteva. V Čajkovskega *Patetični simfoniji* pa se je plemenita patetika izpremenila v parado trušča, neuravnovešenosti in slabega okusa. Preforsirana zvočnost in pomanjkanje odtenkov nista dovolila odličnim godalom zlitja in ritmične preciznosti, medtem ko sicer dobra pihala poleg slabših trobil ne tvorijo nujnega dopolnila v skupnem muziciranju. Polna dvorana je sicer navdušeno pritrjevala, zato pa je bil prav zaradi popačene muzikalne izvedbe vpliv na poslušalce toliko bolj kvaren.

Nekaj dni za tem je Dubravka Tomšič z izvedbo istega Koncerta Rahmaninova ob spremljavi orkestra Slovenske filharmonije pod vodstvom poljskega gosta Zigmunta Latoszewskega lahko nemoteno pokazala svoje prefinjeno in temperamentno muziciranje. Kljub eni sami vaji jo je orkester spremljal tako dovršeno, da je resnična škoda, ker nam ta koncert ni ostal posnet na ploščah. Dirigent je vložil v spremljavo toliko znanja in prizadevanja, da je zato izvedba Franckove *Simfonije* v d-molu precej zbledela. Pač pa je z Witolda Lutoslawskega *Malo suite*a Latoszewski simpatično predstavil novejšo poljsko glasbo, ki naj bi bila pogostejši gost naših koncertnih odrov.

Mojstru Jakovu Cipciju se imamo zahvaliti, da smo lahko slišali imenitno 5. *simfonijo* Bohuslava Martinůja. To vedro, sproščeno delo, ki sicer hodi izhojena pota, kaže na izredno domiselnega avtorja. Njegova diatonično obravnavana tonska materija vzbuja v bogati in barviti instrumentaciji radostne občutke in ljubezen do sodobne glasbe. Morda delo kot celota malce boleha na pomanjkanju kontrastnosti, zlasti ker nima nobenega izrazito počasnega stavka. Programiranje takšnih del bo najuspešnejša pot za uveljavitev glasbe našega stoletja. Na koncertu smo slišali tudi Lipovškove *Miniature* za godala, ki kažejo na avtorjev premik v sodobnejšo zvočnost. Bolj so uspeli v posameznih stavkih kot pa v celoti. Razočaral nas je znani pianist Aleksander Uninski, ki zaradi subjektivnih razlogov ni mogel dostojno izvesti Beethovnov 5. *klavirski koncert* (5. februarja 1962).

Dirigent Samo Hubad je po uspeli turneji po Sovjetski zvezi in Japonski vodil koncert 16. februarja. Uvodna točka nam je predstavila zanimivo skladbo

mladega hrvaškega skladatelja Iva Maleca, ki deluje v Parizu. Njegovi *Gibi v barvi* sodijo med tista dela, ki sicer sledijo najnovejšim tokovom, a ne podirajo vseh mostov za seboj. Z nenavadno zasedbo je Malecu uspelo ustvariti nekaj izredno uspešnih zvočnih razpoloženj, manj pa je delo uspelo kot celota in učinkuje bolj kot torzo. V tehničnem in tonskem pogledu nadarjeni violinist Stefan Ruha obeta postati solist velikega formata. Navdušeno občinstvo je slišalo Čajkovskega *Violinski koncert* v briljantni, a malce neuravnovešeni izvedbi. Brahmsova *3. simfonija* je redki gost naših koncertnih sporedov. Hubad jo je oblikoval lepo v detajlih, a v celoti manj uspešno — posebno krajnja stavka sta bila izvajana v nenavadno počasnem tempu.

Orkester Slovenske filharmonije je imel torej levji delež pri nastopu v zadnjih treh mesecih. Mestoma je zablestel v izredni luči, pa zopet odpovedal. Še vedno ni dosegel ravnovesja med posameznimi skupami. Pri izvedbah romantičnih del pa najbolj moti kvantitativno nesorazmerje med godali na eni in pihali ter trobili na drugi strani.

Koncertna direkcija Slovenije je v tem času priredila osem koncertov komorne in solistične glasbe. Obisk, ki je bil na pričetku sezone zelo velik, je sedaj malo popustil. Oni del publike, ki ni aboniran na komorne koncerte, izbira le privlačnejše koncerte, tako da je nekaj večerov ostalo po krivici neobiskanih. Kazalo bi v kulminaciji koncertne sezone prirejati najzanimivejše koncerte, da ne bi obisk ravno v teh mesecih tako občutno padel.

Ivo Petrič

(Se bo nadaljevalo)

GLEDALIŠČE

DANE ZAJC, OTROKA REKE

Otroka reke Daneta Zajca¹ izpričujeta v splošnem isti pesniški svet, kakor ga prikazuje njegova zbirka *Jezik iz zemlje*. Isto ni samo idejno izhodišče, marveč so nekatere misli in občutja, ki so izpovedane v zbirki, tudi nosilke dogajanja v igri. Prav tako je pesniški jezik obeh del močno soroden: svojevrsten, ekspresiven in poln čustvenih prvin.

Pesnik ni prikazal problematike s pomočjo realistično grajenega dogajanja, ampak jo je fantazijsko predelal. Tako je dobil možnost, da v njej najvažnejše elemente posebno poudari in da svojo misel laže izpelje do konca. Ostal pa je zaradi tega nekoliko enostranski pri slikanju in reševanju zastavljenih vprašanj.

Osnovo dogajanju tvori ljubezenska zgodba. Dana in Reko, ki se zaljubita drug v drugega, spremlja do smrti. Po kratkem času srečne ljubezni se morata ločiti, ker Dana odžene v svet neka notranja sila in želja po spoznavanju. V svetu niti eden niti drugi ne more zaživeti polnega življenja. Zato se nekako zgubita, potem pa trpita, tavata, iščeta in hrepenita drug po drugem, ker se še spominjata srečne mladosti, in prideta do prepričanja, da je v njuni združitvi tisti cilj, ki ga iščeta. To iskanje, trpljenje, hrepenenje in čakanje zmanjšuje njune življenjske sile, in ko se nazadnje le najdeta, nista več sposobna zaživeti takega življenja, o kakršnem sta sanjala in kakršno sta iskala. Zato sta obsojena na počasno umiranje.

¹ Uprizoritev Odra 57 v Križankah; režija: Taras Kermauner.

GLASBA

V RAZMAHU KONCERTNE SEZONE

(Konec)

Prijetno srečanje z mladim ceylonskim violončelistom Rohanom de Saranom nam bo ostalo v spominu zaradi nenavadno svojskega podajanja klasičnega repertoarja (Brahms, Debussy in Beethoven). Najbolj so prišle do veljave neverjetne tehnične sposobnosti umetnika v Kodalyjevi *Sonati* za violončelo solo. Izredno prefinjeno niansiranje v najmanjših dinamičnih odtenkih je popolnoma nadomestilo mestoma prešibak ton, tehnično lahko obvladovanje instrumenta pa je vzbujalo vtis izredne sproščenosti. Virtuozna velikega formata, ki ga želimo ponovno poslušati, je zelo inteligentno in prilagodljivo spremljal zagrebški pianist Fredy Došek (22. decembra).

Odkritje sezone se mi zdi nastop sovjetskega violinista Edvarda Grača, ki je ob spremljavi svoje žene Ele Maloletkove izvajal zahteven in izredno skrbno izbran spored. Sonate Mozarta, Prokofjeva in Debussyja so nam predstavile globoko čutečega umetnika, ki mu tehnika in lep ton služita za oblikovanje velikih oblik, polnih prefinjenih detajlov. Ravelovega *Tzigane* že dolgo nismo slišali v tako brezhibni izvedbi, nekaj virtuoznih točk pa priča o sigurnosti tega mojstra, ki mu lahko prerokujemo izredno kariero. Tudi po uspehu pri publiku trdim, da je bil to najbolj uspel koncert sezone (12. januarja).

Z zanimanjem smo pričakovali prvi javni nastop Godalnega kvarteta RTV Ljubljana (19. januarja). Že samo dejstvo, da se štirje mladi umetniki odločijo za tak način muziciranja, ki zahteva od vsakega posameznika kot tudi od celote ogromno truda, zasluži vso podporo in naše nedeljeno priznanje. Komorna glasba, ta večna pastorka današnjega časa, nima mnogo pristašev; to lahko pripišemo pomanjkljivi glasbeni in splošni estetski vzgoji. Zato toplo pozdravljamo vsak napor, ki skuša vsaj deloma ozdraviti takšne glasbene razmere v naši kulturni sredini. Žal je godalni kvartet za ta svoj prvi nastop izbral neprimeren program. Osrednja točka — Straussov *Godalni kvartet* — je bil pretrd oreh, pa tudi sicer delo, ki ga ni bilo vredno potegniti iz stare šare. Najbolj je uspel Mozartov *Kvintet* s sodelovanjem mladega klarinetista Igorja Karlina, čeprav stilna izvedba še ni bila povsem dognana. V Respighijevem *Sončnem zatonu* je prišla do veljave solistka Božena Glavakova, medtem ko je kvartet v skladbi le spremljevalen element. Jugoslovanski delež — Simičev *Godalni kvartet* — so zaigrali z mladostnim žarom, vendar bi lahko izbrali kakšen tehtnejši prispevek, saj domačih del na komornih koncertih skoraj ne slišimo. Godalni kvarteti pa so še celo redki gostje javnih koncertov. Mislim, da bi kvartet s smotrnejšo izbiro programa lahko pokazal še večje rezultate, čeprav so spričo kratkega obstoja ansambla že dosedanji dovolj zavirljivi.

Bili smo začudeni, da je Slovenski oktet letos 9. februarja prvič javno nastopil v Ljubljani, saj je naš stari znanec ter ima za seboj že deset let priznanega dela in nastopov doma in v inozemstvu. Zato je bil njihov uspeh, ki je presegal vsa pričakovanja, želja za ponovnim srečanjem. Spored, ki je v prvi polovici navajal dela renesančnih skladateljev, v drugem delu pa narodne in umetne jugoslovanske skladbe ter za konec črnske duhovne pesmi, dokazuje visoko kulturo in tehnično dovršenost ansambla. Posebno uspeli so bili zbori Gallusa,

s katerimi seznanijo člani ansambla občinstvo tudi na turnejah in tako širijo našo umetnost po vsem svetu. Morda bi oktet lahko izvajal tudi dela našega stoletja, ker je po svoji zmogljivosti naravnost poklican, da jih odkrije našemu občinstvu. Tudi naši skladatelji bi lahko posvečali več pozornosti Slovenskemu oktetu, saj bi si izvedbe svojih del v njihovi interpretaciji želel menda vsak tuji ustvarjalec.

Najneprijetnejši dogodek sezone je bil nastop tria Ebert, 12. februarja. Njih igra, ki spominja na domače muziciranje, pač slabo propagira komorno glasbo, tako da so s svojim nastopom napravili kaj medvedjo uslugo prirediteljem. Ansambel najbolj kvari podpovprečna violinistka, ki daje celotnemu triu šolski, diletantski prizvok. Violončelist je sicer prizadeven, vendar medel v tonu. Pianist, ki odlično obvlada svoj instrument, rešuje nastope tria pred popolnimi neuspehi. Na koncertu smo slišali dela Mozarta, Beethovna in Čajkovskega.

Prizadevni Slovenski solisti z umetniškim in organizacijskim vodjem Karlom Ruplom nastopajo vedno z muzikantsko zavzetostjo in kot taki so se nam predstavili tudi na koncertu 19. februarja. Ansambel žal često menja zasedbo, zato ne more doseči vidnejšega napredka. Ko bo rešil to pereče vprašanje, utegne postati pomemben člen v naši poustvarjalni umetnosti. Program, ki so ga izvajali, je bil posrečeno izbran, ne pa tudi v vseh točkah enako kvaliteten. Vrh večera so bile Franka Martina *Etude* za godala. Izredno fino, z znanjem in navdihom napisano delo sodi med pomembnejša dela sodobne glasbe. Izvedba se je približala idealnosti. Tudi *Dva preludija* Jochanna Sebastiana Bacha in Locatellijev *Concerto grosso* so bili na dostojni višini, pač pa Mihovila Logarja *C-durska simfonietta* vsekakor ni sodila na program. Prazno in nespretno glasbeno tkivo razodeva površnega, z vsem zadovoljnega avtorja. Flavtist Fedja Rupel je simpatično izvedel solistični del *Koncerta za flavto in godala* Bruna Bjelinskega, skladbe, ki prikupno in brez pretenzij računa na uspeh pri publiku. Izbor domačih del bi bil lahko tehtnejši, pričakovali pa bi tudi tesnejše povezave z domačimi ustvarjalci.

Koncert Davida Ojstraha 4. februarja je dokazal, da imamo v Ljubljani dovolj publike, željne senzacionalnih prireditev. Tega velikega umetnika ne gre kritizirati, saj je njegovo ime že zapisano z zlatimi črkami v zgodovino reproduktivne umetnosti. Njegov sloves je premagal tudi poslednje pomisleke zaradi visoke vstopnine in do zadnjega kotička napolnil dvorano — imel sem občutek, da bi bila tudi repriza takšnega koncerta razprodana. Kljub vsemu pa naj dodam, da se mi je zdel izbor programa dokaj neokusen in za takega velikega umetnika skoraj nerazumljiv.

Pianist Leonard Penaario se nam je predstavil 26. februarja kot umetnik izrednega formata, ki ne teži za lahko dosegljivim uspehom. Njegov program, ki je bil nekakšen prerez skozi klavirsko literaturo (Sonate Mozarta, Liszta, Prokofjeva in Preludiji Debussyja), kaže dober okus in nagnjenje k tehtnim delom. Vendar imam vtis, da bi Koncertna direkcija lahko v začetku sezone izbrala pestrejši program svojih gostov. Dela, ki se leto za letom vrste na naših koncertih, predstavljajo tisti železni repertoar, ki sčasoma popolnoma uspava in dezinteresira poslušalca, ki mu je kaj več ko za občudovanje zgolj tehničnih bravur nastopajočih umetnikov.

Sodobna glasba ima v našem mestu vnetega propagatorja — prof. Pavla Sivica, ki požrtvovalno vodi Collegium musicum, katerega prireditve izpopol-

njujejo vrzeli ostalega koncertnega programa z deli sodobnih mojstrov. V tem času je Collegium musicum priredil dva večera. Na prvem, 15. januarja, je predstavil sodobno ameriško skladateljsko dejavnost z deli Diamonda, Ivesa, Pistona, Porterja in Helma. Objektivne težave, ki nastajajo pri nabavi in izposoji materiala, so narekovale program, pri katerem so izpadli mnogi vidni skladatelji kot Barber, Harris, Schumann, Sessions, Copland in drugi, brez katerih je slika današnje ameriške glasbe nujno nepopolna. Za drugi koncert je Collegium musicum pridobil znanega teoretika dvanajsttotske glasbe — skladatelja Renéja Leibowitza, ki živi in deluje v Parizu. Pod njegovim vodstvom je orkester Slovenske filharmonije izvajal najprej dve Mozartovi deli (*Uverturo* k Figarovi svatbi in *Jupitrovo simfonijo*), ki sta bili lep uvod v zelo pestri in zanimivi drugi del s skladbami Antona Weberna (*Passacaglia*), Leibowitza (prva izvedba *Concertina* za pozavno in orkester z izvrstnim Vinkom Globokarjem) in Ravela (*La valse*). Žal dirigent ni imel na voljo dovolj vaj in tako spored ni bil naštudiran, kot bi si želeli. Uspeh koncerta pa vzpodbuja k prirejanju sličnih prireditvev, ki naj bi predstavljale našemu občinstvu dela starih, pozabljenih mojstrov in pa naj sodobnejša dela, ki sicer ne najdejo prostora v rednih sporedih (22. februarja).

Med prizadevanja za sodobno glasbeno umetnost lahko štejemo tudi nastop »Pro musica viva« 10. januarja, ki združuje sedem mladih skladateljev. Uspeh Večera komornih del članov te grupe upravičeno vzbuja upe naši mladi skladateljski generaciji.

Ivo Petrić

GLEDALIŠČE

IVAN CANKAR, KRALJ NA BETAJNOVI

1.

Kralj na Betajnovi velja nedvomno po pravici za eno izmed najbolj realističnih Cankarjevih del. Družbena slika slovenskega podeželja, ki jo odstira ta drama pred gledalčevimi očmi, je še danes kljub občutni zgodovinski razdalji, ki nas loči od tedanjih razmer, presenetljivo jasna, točna in pronicljiva. Lahko bi celo rekli, da je toliko bolj jasna in točna, kolikor bolj se nam tisti čas odmika in kolikor bolj se v naši zavesti ohranjajo in utrjujejo samo njegove najbolj značilne in najbolj bistvene poteze. Ali z drugo besedo: dramski spopad, ki ga je upodobil Cankar v *Kralju na Betajnovi* in ki ga poosebljata na eni strani Kantor in na drugi Maks, ne le da raste iz zgodovinsko popolnoma določenih in realnih družbenih razmer, marveč je že od vsega začetka izbran in zastavljen tako, da je globoko karakterističen za svoj čas, da se opira na njegova temeljna družbena protislovja in da prav iz njih črpa svojo poglavitno akcijsko napetost in idejno ostrino. Mislim, da je prav v tej zgodovinski zvestobi in zgodovinski vezanosti *Kralja na Betajnovi* iskati vzrok, če je ta drama kljub svoji čvrsto oblikovani zgradbi in kljub svojim močnim, sugestivnim prizorom za sodobnega gledalca morda manj problematična in manj vznemirljiva, kot pa je bila takrat, ko je ponazarjala še vseskozi živo, perečo in od zgodovinskega razvoja še nepremagano resničnost. Kajti tudi osebe, ki nastopajo v tej drami,